

A távoktatás lehetősége és szükségessége a pedagógusok továbbképzésében

A cikk a pedagógus-továbbképzés gyakorlati vetületét mutatja be. Azt elemzi, hogy a jelenlegi továbbképzési rendszer mennyire tud eleget tenni napjaink kihívásainak, az európai és hazai oktatásfejlesztési elvárásoknak. Feltárja az ellentmondásokat, rámutatva a szakmai hiányosságokra és arra, hogy ezen a téren milyen módon sérül a pedagógusok esélyegyenlősége. A továbbképzés megújítása és hatékonyabbá tétele érdekében a szerző a távoktatás lehetőségeinek felhasználását javasolja, s egyben megfogalmazza a javaslatainak megvalósításához szükséges fejlesztési feladatokat.

Szerzői információ:

Hercz Mária

A Kodolányi János Főiskola tudományos munkatársa. Pályáját tanítóként kezdte. 1981-ben részt vett az OPI által szervezett technikatánítási kísérletben, majd az OPI Természettudományi és Technika Osztályának külső munkatársaként alsó tagozatos módszertani kiadványokat lektorált. Tanulmányait a József Attila Tudományegyetemen folytatta, ahol 1986-ban pedagógia szakos előadói diplomát szerzett. 1990-tól felső tagozatban tanított, majd 1997-től a Fejér Megyei Pedagógiai Intézetben dolgozott pedagógiai szakértőként. Munkája mellett részt vett a pedagógusok mentálhigiénéjét vizsgáló pályázaton, majd egy nemzetközi projekt résztvevőjeként az európaiságra nevelés lehetőségeit kutatta. Több éven keresztül nevelési vizsgálatokat végzett, a nevelőmunka értékelésének lehetőségeit kutatta. 2001-ben a Szegedi Tudományegyetemen pedagógiai értékelési szakértői diplomát szerzett, s egyben pedagógus szakvizsgát tett. Jelenleg a BMGE doktori iskolájának hallgatója. Kutatási témája: A pedagógusok gondolkodása a gyermekek kognitív fejlődéséről.

Így hivatkozzon erre a cikkre:

Hercz Mária. „A távoktatás lehetősége és szükségessége a pedagógusok továbbképzésében”.

Információs Társadalom III, 2. szám (2003): 101–109.

<https://dx.doi.org/10.22503/inftars.III.2003.2.7>

A folyóiratban közölt művek

a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 4.0

Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően használhatók.

Hercz Mária*

A távoktatás lehetősége és szükségessége a pedagógusok továbbképzésében

„Annyi bizonyos, hogy az oktatást mindig is a társadalom élet-funkciójaként fogták fel, mely úgy marad fenn, hogy generációról generációra átad mindent, amit az emberiség saját magáról megtanult. [...] Az oktatás a rendelkezésünkre álló leghatékonyabb eszköz arra, hogy megformálhassuk a jövőt, vagy – szerényebben fogalmazva – hajónkat a kedvező áramlatokat követve és a zátonyokat lehetőleg elkerülve a jövő felé kormányozzuk.”

(Delors 1995)

1. Az európai oktatás kihívásai

1.1. Milyen is lesz a jövő?

Az elmúlt évtizedben Európa-szerte számos publikáció foglalkozott az iskola megújításának szükségességével. A válságtudat, a nevelés és oktatás eredményességével való elégedetlenség egyidős a pedagógiával (Pukánszky 2001). A kutatók, illetve a különböző makroszintű elemzések készítőinek munkáiban az elmúlt évtized során ez a kérdés más-más módon merült fel.

Delors a következőképpen látta: „Az oktatás ... állandó és folyamatos jellegű lesz... És kétirányú is lesz, amennyiben egy aktív társadalmon belül minden egyén többször, élete során más-más pillanatban válik tanulóvá és oktatóvá.” (Delors 1995:7) Kiemelkedő jelentőségű követelménnyé válik, hogy a fejlődő országok is alakítsák ki a saját szellemi és tudományos elitjüket, s az egész társadalmat egy életen át tartó tanulásra mozgósítsák. Fontos az is, hogy az oktatási rendszerek képesek legyenek alkalmazkodni a társadalmi fejlődéshez. (Delors 1995)

Az OECD 1996-ban fogalmazta meg az élethosszig tartó tanulás követelményét mint új oktatáspolitikai paradigmát. Már 1998-ban felhívta az oktatással foglalkozók figyelmét arra, hogy „a holnap iskolái” csak akkor őrizhetik meg kulcsszerepüket, ha lényegesen megváltoznak (OECD 1998). 2001-ben az „*Investing in Competencies for All*” (Beruházás a kompetenciákba mindenki számára) című tanácskozáson megállapították, hogy bár történtek jelentős lépések ezen a területen, ezek korántsem elégségesek. Az élethosszig tartó tanulást mindenki számára elérhetővé kellene tenni, ami a modern informatikai beruházások terén óriási anyagi ráfordítással járna. Az élethosszig tartó tanulás elengedhetetlen feltétele a korszerű tanulási és tanítási

* Kodolányi János Főiskola, E-mail: hercz@uranos.kodolanyi.hu

technikák alkalmazása, az Internet és a távoktatás használata. A gazdasági szférával való együttműködés nélkül ez nehezen elképzelhető. A tudásalapú társadalom kialakításának fontos feltétele, hogy a hagyományos alapképzést nyújtó iskolák szellemiségében, a tanárok attitűdjeiben is jelentős változások menjenek végbe. Megállapították, hogy ezek a feltételek csak akkor teljesülhetnek, ha a tanárok társadalmi megbecsülése és jövedelme is megfelelően emelkedik. Az egyes nemzetek feladatául tűzték ki a tanárképzés és továbbképzés megújítását (OECD 2001).

1.2. Az oktatás fejlesztése kulcskérdés

„[Az oktatásnak] egy nehéz viszonyok között álló, szegény országban, amelynek sok elmaradottságot kell behoznia, valósággal újjá kell épülnie; az oktatás és a művelődés a legfontosabb prioritások és a legfontosabb befektetések közé tartozik.” (Kosáry 1995:4)

A közoktatás kérdései Magyarországon a rendszerváltás óta a politikai és szakmai viták kereszttüzeiben álltak, a társadalom azonban nem értékelte kellő fontosságúnak őket. A közvéleménykutatások eredményei a 90-es évek elején azt mutatták, hogy ezek a kérdések a középmezőnyben, illetve a vizsgált sávok alsó harmadában foglalnak helyet (Medián 1992; Marketing Centrum 1994).

Az OKI Kutatási Központja 1990. és 1995. évi vizsgálataiban arra keresett választ, hogy az emberek mennyire elégedettek a társadalmi közérzetet meghatározó különböző tényezőkkel (Halász 1991). A megkérdezettek 66%-a elégedett volt az oktatással, mely a 3–4. helyet foglalta el a listán. Ez azonban az iskolázottság és a foglalkozás függvénye is volt. Az 1995-ös vizsgálat érdekes eredményt hozott: az emberek véleménye szerint az oktatás színvonala az előző öt évben javult, egy ötfokozatú skálán azonban csak átlagosan 3,1-es eredményt ért el. Figyelemreméltó, hogy az eltelt időszakban megváltozott a közvélekedés arról, hogy az oktatáson belül mire kellene költeni a pénzt. A közgondolkodásban elkülöníthető volt egy olyan csoport, mely szerint az állam feladata az élet minőségének javítása, amiben fontos szerepet játszik az oktatás. Figyelemreméltó továbbá, hogy az emberek a továbbtanulásra való felkészítést, az önálló gondolkodásra nevelést, az egyéni képességek fejlesztését várták el leginkább az iskolától (Szabó–Lannert 1996).

2. A pedagógustovábbképzési rendszer ellentmondásossága

A közoktatásban a nyolcvanas évektől indultak meg a változások (decentralizáció, az autonómia igényének megnövekedése). Fontos állomás volt az 1985-ben életbe lépett oktatási, majd az 1993. évi közoktatási törvény és az 1995-ben elfogadott NAT. Hiányzott azonban egy átfogó oktatáspolitikai stratégia, melynek megfogalmazására 1996-ban került sor. Ebben a közoktatás fejlesztésének három fő céljaként a közoktatás modernizálását, a középiskolai oktatás kiterjesztésének támogatását és az erőforrásokkal való gazdálkodás hatékonyabbá tételét jelölik meg. A közoktatás modernizálásának legfontosabb elemei „az oktatás tartalmi modernizációja; az oktatás minőségét biztosító értékelési rendszer fejlesztése, a pedagógus szakma

erősítése és megújítása és a lemaradókról való fokozott gondoskodás.” (Báthory 1996:38).

A pedagógus szakma erősítésére és megújítására az utóbbi évtizedekben igen sok terv és program született, de ezek megvalósítása rendszeresen megtorpant. A pedagógus-továbbképzésre szánt állami támogatási összegeket a 90-es évek elején a nyelvtanárok átképzésére kellett fordítani. 1995 és 98 között számos pályázati lehetőség segítette a pedagógiai intézeteket, hogy az igényeknek megfelelő területeken ingyenes továbbképzéseket szervezhessenek. Rendszeresen tarthattak ingyenes egynapos intenzív kurzusokat neves előadókkal, például a médiakultúra témakörében.

A támogatási rendszer megváltozásával és a pályázati lehetőségek elapadásával a lehetőségek csökkentek. A pedagógusok továbbképzése leggyakrabban a hiányosságokat pótolja vagy az éppen aktuális oktatáspolitikai feladatokra készít fel. Gondoljunk csak a helyi tantervekre, a pedagógiai programokra, az új tantervek, tankönyvek bevezetésére és a minőségbiztosításra. A tantárgyi, illetve a neveléssel kapcsolatos és a szakmai megújulást segítő tanfolyamokra egyre ritkábban jön össze elegendő számú jelentkező. A felső tagozatban vagy középiskolában tanító tanároknak szaktárgyukkal kapcsolatos akkreditált és szervezett továbbképzésre szinte alig van módjuk.

Az okokat felmérve megállapítható, hogy az egyre csökkenő továbbképzési keretből az iskolák a másoddiplomák megszerzését támogatják, a pedagógusok pedig arra törekednek, hogy bejussanak a szakvizsgával egyenértékű képzési formákra. Ez utóbbiak közül azokat részesítik előnyben, amelyek a munkaidejüket kevésbé zavarják – ilyen például a távoktatási formában elvégezhető közoktatás-vezetői szak. A tartalom megfelelése saját szakmai kívánalmaiknak, illetve intézményük igényeinek gyakran háttérbe szorul, ami ellentmondásba kerül a szakvizsga-rendszer eredeti céljával, a pedagógiai tudás megújításával.

További problémák jelentkeznek a kisiskolákban és a megyeszékhelytől távolabbi iskolákban. Sok településről csak átszállással, hosszú idő alatt lehet eljutni a képzés helyére. Hiába van a falu autóval egyórányira, a mai pedagógusbérek mellett ezt a tanárok nem vállalják, az iskola pedig nem vállalhatja. A kisiskolákban a helyettesítés gyakran megoldhatatlan.

3. A távoktatás feltételei az iskolákban

3.1. Tárgyi és személyi feltételek

A pedagógus-továbbképzés megújításának két módja lehet: a képzés ingyenessé tétele és közelebb vitele az iskolákhoz, valamint a távoktatás lehetőségeinek kiaknázása. Az utóbbi természetesen és egyszerűen tűnhet mindaddig, amíg a konkrét iskolákat és az ott dolgozó pedagógusokat nem látjuk magunk előtt. Az elmúlt öt évben egy pedagógiai intézet méréssel és értékeléssel foglalkozó munkatársaként rendszeresen jártam különféle községek és távolabbi települések iskoláiba. Ilyenkor az igazgatók megmutatják iskoláikat, örömmel kiemelve, ha van számítógépteremük, de ha egy kicsit mélyebbre ásunk, rengeteg problémáról is szól-

nak. A gépek elavultak, nincsenek rendszerbe kötve, gyakran nincs bennük CD-meghajtó, problémát jelent a nyomtató üzemeltetése is. Az Internet-elérési lehetőség ma még sok helyen hiányzik. Ha az iskola igazgatója szívügyének tekinti e kérdéseket, figyeli a pályázati lehetőségeket és képviseli intézménye érdekeit, a tárgyi feltételek javításához többnyire segítséget remélhet a fenntartó önkormányzattól és a minisztériumtól is.

A második legnagyobb gondot mindenütt a szakemberhiány okozza, hiszen az, aki megszerzi a rendszerinformatikus vagy számítástechnika tanári képesítést, a pedagógusbér többszöröséért helyezkedhet el. A pedagógusok egy csoportja kényszerből tanulta meg a számítógép-használatot, mert tantárgyuk óraszámja lecsökkent. Bármilyen jó eredménnyel is végeztek el egy-egy ilyen jellegű továbbképzési kurzust, a napi problémák megoldásához nem mindig van kedvük és megfelelő tudásuk. Maguk sem szeretik annyira tantárgyukat, hogy más pedagógusoknak példát mutassanak, meggyőzzék őket a mindennapi alkalmazás hasznosságáról.

„Tapasztalataink szerint az iskolákban a nem informatika szakos tanárok többsége teljesen elzárkózik a számítógépek tanórán való alkalmazásától” – olvassuk Fercsik János és munkatársai egyik konferencia-előadásának összefoglalójában (Fercsik et al. 2001:292). Ők a probléma okát a pedagógusképzésben vélik megtalálni. A felsőoktatás hiányosságai valóban fennállhatnak, de nem ez a fő ok. Ha az intézmények tárgyi felszereltségét nézzük, tudomásul kell vennünk, hogy nemcsak szemléletbeli vagy motivációs problémákkal állunk szemben. A gondok elsődleges oka a tárgyi lehetőségek hiánya. Azokban az iskolákban, ahol a lehetőségek adottak voltak, a pedagógusok megismerkedtek a számítógépekkel és megszerették használatukat.

A könyvtárakban rendelkezésre állnak és kölcsönözhetőek oktatóprogramok CD-n, de ezeket többnyire csak a pedagógus tudja megnézni, aki felhívhatja rájuk a gyerekek figyelmét, de nincs módja sem az iskola számára megvásárolni, sem rendszeresen használni őket. Az iskolák többségében a számítástechnikai terem az informatika oktatását is csak úgy tudja megoldani, hogy egy gépnél több gyermek ül, vagy a tanórák délutánra csúsznak át. Nem informatikai tárgyú órát itt tartani a mai állapotok szerint még a középiskolákban is szinte lehetetlen. Mondhatnánk, hogy ezért van a video-projektor és a laptop. Ilyen eszközök azonban alig vannak az iskolákban, ahol pedig megvannak, ott kincsként kezelik őket – mivel az iskola költségvetéséhez képest csakugyan kincsek.

A jövő útja valóban az informatizált oktatás, aminek a tárgyi eszközeit – ha az anyagi feltételeket megteremtik – a pedagógusok ugyanolyan szívesen és aktívan fogják alkalmazni, mint ma az írásvetítőt vagy a videót.

3.2. A változás lehetősége

Amennyiben valóra válik az oktatási miniszter terve, folytatódik az *Irisz-SuliNet* program, melynek során az összes magyarországi általános iskolát bekötik az Internet-hálózatba, s ha tovább folytatódik a pedagógusok számítógéphez juttatásának programja, amit ECDL vizsgához kötnek, megváltozhat az iskolák tanulási környezete, ami viszont az oktatás fejlődésének a feltétele.

Az iskolák tanulási környezetének átalakítása különféle modellek alapján lehet-

séges, a kérdést azonban csak rendszerszemlélettel érdemes vizsgálni. „A rendszer-szemlélet a következőkben nyilvánul meg: (1) Egy olyan többszintű stratégiai rendszer elemeként vizsgáljuk az iskolákat, amelynek a programja a tudásalapú gazdaság, illetve az információs társadalom európai modelljének megvalósítására törekszik. (2) Az egész életre kiterjedő tanulás társadalmi programjában az iskolát olyan rendszer-integráló tényezőnek tekintjük, amely tudatosan integrálja a tanulás formális, nem-formális és informális komponenseit. (3) A tanulási folyamat hatékonyságát növelő, optimális hatásrendszerben szervezve alkalmazhatjuk az iskola tanulási környezetében a különböző médiumokat az elektronikus információtechnikai eszközök célirányos felhasználásával” (Kis-Tóth–Komenczi 2001:293).

Ezeket a szempontokat figyelembe véve a pedagógus-továbbképzés rendszerének, tartalmának és elérhetőségének reformja létkérdés. A tanárok csak akkor tudnak aktívan közreműködni az informatizált oktatási környezet megteremtésében és továbbfejlesztésében, ha saját élményeik alapján maguk is tapasztalják az ebből adódó rendkívüli lehetőségeket.

Az általános iskolai tanulók arra szocializálódnak, hogy a számítógép jó játék, az Interneten is főként a szórakoztató oldalakat keresik. A középiskolás és a felsőoktatásban tanuló diákok többsége tud élni a számítógép és az Internet adta lehetőségekkel, tanáraik azonban nem tudják elképzelni sem, milyen okos és nevelő hatású feladatok adhatók a gyermekeknek, hiszen maguk sem tanultak még ilyen módon.

4. A távoktatás lehetősége a pedagógus-továbbképzésben

4.1. Nyitott képzés és távoktatás a pedagógusok esélyegyenlőségért

A mai magyar pedagógus-társadalom rendkívül differenciált. Az intézmények között fennálló hierarchiából, a településszerkezetből és a családok szocio-ökonómiai státuszából adódó különbségek rendkívül jelentősek. Ha a továbbképzésben résztvevő pedagógusok összetételét vizsgáljuk, kiderül, hogy a magasabb szintű kurzusokon nagyobb gyakorisággal vesznek részt a városi vagy nagyvárosi, a magasabb iskolafokozatban dolgozó, valamint a jobb körülmények között élő tanárok. A pedagógusok közötti státuszkülönbségekről, a „hátrányos helyzetű” pedagógusokról nem szól a szakirodalom, problémáikat fel sem ismerte az oktatásügy, nemhogy azoknak az orvoslására lépéseket tudna tenni. Pályázati lehetőségek természetesen vannak, de ezek el sem jutnak bizonyos iskolákba, bizonyos pedagógusrétegekhez. Szinte hihetetlen a példa, de a számítógéphez jutáshoz és az Internet-elérés fejlesztéséhez szükséges pályázatok az elmúlt két évben az Interneten jelentek meg, az űrlapok innen voltak letölthetők! Mire az újságokban közölték a lehetőségeket, a pályázni szándékozó, kistelepülésen élő pedagógus és az iskola kifutott az időből. Sok olyan iskolát is ismerünk, ahol a pedagógusok nem tudták az önrészt, illetve a tanfolyami kötelezettséget vállalni.

Amikor „a” pedagógusok és az informatika kapcsolatáról olvasunk, úgy tűnik, mintha egy egységes csoportról lenne szó, holott távolról sem ez a helyzet. A fenti példák is bizonyítják, hogy nem lehet egységes stratégiát kidolgozni a változtatásokra,

de kutatási és oktatáspolitikai szinten is feltétlenül szükség lenne a gyors és hathatós segítségre.

A nyitott képzés és továbbképzés egyenlő esélyeket teremthetne, s ekkor a programokba való bekapcsolódás valóban csak a pedagógusok elhatározásától függne.

2.2. A távoktatás legfontosabb jellemzői

A Műegyetemi Távoktatási és Felnőttképzési Központ 2002-ben az alábbiak szerint foglalta össze a távoktatás legfontosabb jellemzőit:

- *magas költséghatékonyság*: összköltsége lényegesen kisebb a hagyományos képzésénél;
- *az otthoni tanulás lehetősége*: a tanulás üteme, időbeosztása, helye a résztvevőtől függ;
- *relevancia*: a tananyagok a felhasználói igények szerint készülnek, elméleti és gyakorlati ismeretek átadására is alkalmasak, a hatékonyság és a személyes motiváció jobban érvényesülhet;
- *minőség*: alapkövetelmény a folyamatos minőség-ellenőrzés a tananyag előállításában és az önálló tanulásban, de a tanulmányokat záró vizsgáknál is;
- *kiegyenlített tartalom és színvonal*: a tanulás és a tanítás hatékonyságát nem befolyásolják a résztvevők egyéni sajátosságai, lehetőségei és korlátai, „az adott programot elsajátító hallgatók ugyanazt a képzést kapják, ugyanabban az időben és ugyanazon az egyenletesen magas színvonalon” (Műegyetemi Távoktatási és Felnőttképzési Központ 2002).

A fenti jellemzők világossá teszik, hogy az információs technológiák gyors és színvonalas iskolai terjesztésének feltételeit – és egyben lehetőségét – a pedagógusok széles rétegeinek gyors és színvonalas képzése és továbbképzése biztosíthatja, ami a központi hálózatfejlesztési és technikai feltételek megteremtése után a nyitott képzés, illetve a távoktatás segítségével válhat valósággá.

4.2. Fejlesztési feladatok

A változtatás a következő feltételek teljesülése mellett képzelhető el:

- Az iskolák és a pedagógus-továbbképző intézmények *számítógép-parkjának* bővítése, megújítása. A jelenleg rendelkezésükre álló infrastruktúra általában nem megfelelő minőségű.
- A pedagógusok *számítógéphez jutásának* biztosítása az iskolában és otthon. Az oktató-nevelő munka mindennapi gyakorlatába csak akkor építhető be a modern információtechnológia, ha a nevelők segítő eszközévé válik.
- *Továbbképzési lehetőség* a pedagógusok számára a számítógépes alapismeretek elsajátítására. Itt a hagyományos és a távoktatási formákat kombináló kurzusokat lehetne kidolgozni. Elképzelhetőnek tartom a teljes mértékben irányított önképzést is, de ehhez a tananyag kifejlesztése valószínűleg olyan magas szintű pedagógiai és informatikai tudást és munkát igényelne, ami az elavulás gyorsasága és az időbeli korlátok miatt nem lenne gazdaságos.
- *Internet-használat* biztosítása a pedagógusoknak minden iskolában, a számukra

megfelelő időben. Az információhoz jutás esélyegyenlősége így teremthető meg. Mindenki számára biztosítani kellene „az információról való információ” elérését, hiszen a mai világban ennek stratégiai jelentősége van, eldöntheti a felzárkózást vagy a lemaradást. Az Európa Parlament támogatja azt az elképzelést, miszerint a világhálón tárolt adatokat mindenki számára ingyenesen hozzáférhetővé kell tenni. Ezt a lehetőséget kiemelt fontosságúnak tartják az oktatás, az egészségügy és a kultúra területén (Vámosi 2001).

Valószínűleg megvannak a személyi és tárgyi feltételei annak, hogy a felsőoktatási intézmények és a pedagógiai intézetek olyan honlapokat fejlesszenek ki, amelyek tematikus információ- és hálózati címgyűjteményeket tartalmaznak, az intézménystruktúra különböző szintjein működő óvodák, iskolák és kollégiumok adataival. Ennek segítségével az egyes iskolák és pedagógusok elektronikus kapcsolatba kerülhetnének egymással, egyetemi és főiskolai oktatókkal, valamint szaktanácsadókkal, s elektronikus úton tapasztalatcserére, közös gondolkodásra is lenne módjuk. Számos lehetőség nyílna a szakmai fejlődés és a napi pedagógiai gyakorlat segítésére.

- *Módszertani útmutatók* készítése az egyes tantárgyak oktatóinak távoktatási formában történő továbbképzéséhez. A jelenlegi továbbképzési rendszerbe viszonylag kevés pedagógus tud bekapcsolódni, az akkreditált tanfolyamok tematikája alapján azonban számos területen kifejleszthetők lennének a távoktatási tananyagok. Ehhez azonban országos szintű koordinációra és irányító szervezetre lenne szükség, egyrészt az anyagi háttér megteremtése és hatékony működtetése érdekében, másrészt a párhuzamos fejlesztés elkerülése végett.

A távoktatási tananyagok fejlesztéséhez különböző végzettségű szakemberek összehangolt tevékenységére van szükség. A fejlesztés során a különböző funkciók szétválnak, így a tananyagok létrehozásában számos specialista vesz részt. Szükség van pedagógiai alkotómunkára (szaktanárok, tananyagfejlesztők, oktatástechnológusok és pedagógiai szerkesztők közreműködésére), taneszközügyártásra (a tervezéstől a folyamat-irányítási feladatokon át a kivitelezésig), és megfelelő tanulási segítség (mentorok, konzulensek stb.) biztosítására a tanulók számára (Kovács 1996).

- *Rendszeres továbbképzési kurzusok* távoktatási formában, amelyeken az egyes szakterületek kutatói a pedagógusokat konkrét szakmai lehetőségekkel, tantárgyi oktatóprogramokkal és Internet-használati módszerekkel ismertetnék meg. A jelenlegi rendszer egyik hiányossága, hogy a hétévenként támogatott, pedagógusonként 120 órás továbbképzési keret nagyon hamar kimerül, s ha figyelembe vesszük a szakvizsgákat és a másoddiplomákat is, elképzelhető, hogy valaki egy évtizedig nem kerül sorra újból. Gondoljuk tovább: hány évenként avulnak el ma az információk, milyen gyorsan cserélődnek ki a tankönyvek, hogyan fejlődik a módszertan stb.

A másik hiányosság az, hogy nincs szabályozva, milyen jellegű képzéssel kell kitölteni a 120 órás keretet. El lehet végezni egy egészségneveléssel foglalkozó vagy a népi kismesterségek oktatására felkészítő tanfolyamot, az iskolai oktató-nevelő munkához szükséges egyéb területekre vonatkozó tudás pedig közben teljesen elavul.

A távoktatás széles kínálatot biztosíthatna, a hozzáférés korlátlan lehetőségével.

Az elsajátítás kritériumai s a hozzájuk tartozó vizsgarendszer kidolgozható lenne.

- *A számítógéppel segített tanórák* iskolai feltételeinek megteremtése. Az európai színvonalú oktatáshoz szükséges lenne a módszertani megújulás is, ennek azonban jelenleg nem biztosítottak a feltételei.

2.3. A távoktatás és a technika

A technika fejlődése számos gyakorlati lehetőséget teremthetne a távoktatás számára. A távoktatás egyik formája az Internetre épülő, levelező jellegű oktatás, a másik módszer a videó-konferencia, ami az élő oktatás közvetítésére szolgál (Szabó 1999). Ez utóbbi az iskolai oktatás és a pedagógus-továbbképzés számos területén igen jól alkalmazható lenne. Előnye, hogy egy-egy neves előadó óráin térbeli és teremkapacitási korlátok nélkül bárki részt vehet, aki beiratkozott a kurzusra, és azonnali konzultációra is lehetőség van. Az eltérő helyszíneken lévő hallgatókat egymással is összeköthetjük, nincs szükség utazásra.

A videó-konferenciák gyakorlati megvalósításához számos kérdést kell megoldani: ilyenek például a biztonsági és adatvédelmi kérdések, valamint a résztvevők anyagi hozzájárulása. A legnagyobb gondot azonban a jelenlegi hálózatok kapacitásának elégtelensége okozza. Ahhoz, hogy a kiépítendő rendszer jól működjön, nagyobb beruházásokra lenne szükség. Meggondolandó azonban, hogy az egyetemen, a kutatóintézetekben és a megyei pedagógiai intézetekben – a felhasználók érdekében – érdemes lenne ezeket a fejlesztési feladatokat végrehajtani.

3. Záró gondolatok

Cikkemben rá kívántam mutatni a jelenlegi pedagógus-továbbképzési rendszer ellentmondásaira, s az átalakítás halaszthatatlanságára. Hangsúlyoztam, hogy szükséges lenne átgondolni, hogyan lehetne a pedagógusok számára teljes körű esélyegyenlőséggel elérhetővé tenni a távoktatás adta lehetőségeket.

IRODALOM

- Báthory Zoltán (1996): A magyar közoktatás távlati fejlesztésének stratégiája. Művelődési és Közoktatási Minisztérium, Budapest.
- Delors, J. (1995): Jövők egyszerre tűnik ígéretesnek és aggasztónak. "A XXI. század oktatása" Nemzetközi Bizottság jelentése. *Új Pedagógiai Szemle* XLV/1: 3–13
- Fercsik, J., Ősz, R., Király, Z. & Dudás, N. (2001): Miért nem tud még mindig megfelelni a magyar neveléstudomány az informatikai kihívásoknak?. In: *I. Neveléstudományi Konferencia. Az értelem kiművelése*. Program, tartalmi összefoglalók. Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottsága, Budapest.
- Halász, G. (1991): Mit vár a társadalom az iskolától? *Új Pedagógiai Szemle* XLI. 6.
- Kis-Tóth, L. – Komenczi, B. (2001): Elektronikus tanulási környezetek modelljei. In: *I. Neveléstudományi Konferencia. Az értelem kiművelése*. Program, tartalmi összefoglalók. Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottsága, Budapest.

- Kosáry, D. (1996): Szubjektív megjegyzések az oktatásról. *Új Pedagógiai Szemle* XLVI/2: 3–9
- Kovács, I. (1996): Út az oktatásban? A távoktatás. Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, Felsőoktatási Koordinációs Iroda, Budapest.
- Műegyetemi Távoktatási és Felnőttképzési Központ (2002, sz. n.): A nyitott és távoktatásról. <http://www.bme-tk.bme.hu/tk/bevezető.html> 2002. 05.30.
- OECD (1998, sz. n.): Education at a Glance. Education Policy Analyses. Teachers for Tomorrow's School. OECD, Paris.
- OECD (2001, sz. n.): Investing in Competencies for all. A párizsi miniszteri találkozó anyaga, 2001. április 2–4. <http://www.oecd.org> 2002. 05. 16.
1. Pukánszky, B. (2001): Iskolakritika és alternativitás. <http://mars.arts.u-szeged.hu/~pukansky/refregenma.htm> 2001. 12. 27.
- Szabó, I. – Lannert, J. (1996): Mit várunk az iskolától? *Új Pedagógiai Szemle* XLVI/9: 46–57.
- Szabó, Zs. (1999): A távoktatás és a technika. Tóth A. (szerk.): *Híd a jövő felé*. Tudományos kutatás. Iskola. Internet. Arisztotelész Stúdium Bt., Budapest.
- Tanítani és tanulni. A kognitív társadalom felé.(1996, sz. n.). Az Európai Bizottság és Munkaügyi Minisztérium kiadványa, Budapest
- Vámosi, Z. (2001): Szociológia aspektusok. Nyitott rendszerű képzés – Távoktatás – Oktatási segédlet. Felsőoktatási tankönyv. Gábor Dénes Főiskola, Budapest